

2018-02-16

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Finansdepartementets promemoria: Ett tryggt och mer hållbart premiepensionssystem

Med anledning av Finansdepartementets Promemoria om förändringar i premiepensionssystemet önskar Tellus Fonder AB lämna följande synpunkter på förslagen.

Sammanfattning

Förslaget bör inte genomföras och Promemorian saknar på flera punkter en tillräcklig konsekvensanalys av de olika förslagen. Promemorian bör därför inte läggas till grund för lagstiftning. Förslaget kommer, om det genomförs såsom det beskrivs i Promemorian, att på ett långtgående sätt påverka både fondsparare och de aktörer som är verksamma på fondmarknaden, inte bara avseende det fondkapital som finns inom ramen för premiepensionssystemet utan även avseende det kapital som finns utanför systemet. Det skulle även påverka Finansinspektionens roll och den roll som behöriga myndigheter i andra länder har och frågan om detta står i strid med UCITS-direktivet bör analyseras på ett mer djupgående sätt än som gjorts i Promemorian.

Förslaget får mycket större konsekvenser än vad som framgår av Promemorian. Det är inte enbart ett stort antal fondbolag som påverkas utan även ett antal värdepappersbolag. Förslaget får även konsekvenser för utländska fondföretag och värdepappersinstitut. De fondbolag och fondföretag som inte uppfyller kraven senast den 1 oktober får enligt förslaget inte teckna nytt fondavtal med Pensionsmyndigheten och kommer därmed att tvingas att sälja innehaven i fonderna. Pengarna kommer sedan att placeras i AP 7.

För många av dessa företag innebär det att deras verksamheter med största sannolikhet måste avvecklas.

Detta innebär i praktiken att staten konfiskerar privat affärsverksamhet som staten för ett antal år sedan själv har infört. De fondbolag och fondföretag som agerar idag inom ramen för premiepensionssystemet har klarat auktorisationsprocessen hos Finansinspektionen eller hos behörig myndighet i annat land och har därefter skött förvaltningen av fondkapitalet.

Dessa bolag har haft kostnader för att bygga upp den organisation som krävs och för att attrahera kapital till fonderna och det framstår som rimligt att dessa fondbolag och fondföretag inte på kort varsel ska kastas ut ur premiepensionssystemet. Om så ska ske måste dessa företag få ekonomisk kompensation av staten eller alternativt få skäligen tid på sig att anpassa sin verksamhet till de nya krav som förslaget innebär. Överväganden som rör kompensation eller mer generösa övergångsregler har inte berörts i promemorian. Frågorna bör analyseras grundligt innan förslag med sådana ingripande konsekvenser för enskilda företag genomförs.

Flera fondföretag har gett värdepappersinstitut i uppdrag att förvalta deras fonder, både svenska som utländska värdepappersinstitut. Om de fonder som dessa institut förvaltar skulle avnoteras från fondtorget kommer vissa av dessa institut att få lägga ner sin verksamhet. Även här blir det i realiteten fråga om statlig konfiskering av privat affärsverksamhet vilket inte alls diskuterats i promemorian. Även för dessa företag bör frågan om kompensation för förlorad eller minskad verksamhet analyseras.

Mot denna bakgrund bör staten ta ett stort ansvar för att de ändringar som anses behöva genomföras sker under ordnade former. Det bör i detta sammanhang beaktas att staten genom AP7 kommer att utan kostnad tillföras fondkapital från de företag som inte längre får vara med på fondtorget. Skadan för de företag som tvingas lämna ifrån sig det fondkapital som de byggt upp kommer dock att vara betydligt större än förlusten av intäkter. Företagen haft avsevärda kostnader för att bygga upp och bedriva sin verksamhet och om hela affärsverksamheten måste läggas ner eller minskas medför detta kostnader för avveckling av verksamheten. Det bör även beaktas att dessa företag inte överträtt lag eller annan författning eller på något annat sätt varit oseriösa.

Farhågorna som redovisas i promemorian om att det skulle finnas ett antal oseriösa aktörer som slutit avtal med Pensionsmyndigheten är starkt överdriven då dessa företag står under tillsyn från Finansinspektionen eller motsvarande myndighet i annat land. Utgångspunkten måste vara att dessa företag är seriösa. Finansinspektionen är tillsynsmyndighet för de svenska företagen och om det anses att tillsynen över dessa bör förstärkas bör detta ske genom att tillföra Finansinspektionen mer resurser. Inget hindrar Pensionsmyndigheten från att anmäla missförhållanden till Finansinspektionen, som är expertmyndighet och som på ett mer rättssäkert och kompetent sätt kan göra de bedömningar och vidta de åtgärder som krävs avseende oseriösa aktörer.

Det finns heller inga hinder för Pensionsmyndigheten att anmäla alltför aggressiv marknadsföring till Konsumentverket som är expertmyndighet på det området.

Det är därför av vikt att det är de behöriga myndigheterna som avgör om fondbolagen eller fondföretagen överträder de regler som gäller för fondverksamheten och att det är Konsumentverket som avgör om det finns brister i företagens marknadsföring.

Pensionsmyndigheten bör endast kunna påtala ett eventuellt missförhållande till Finansinspektionen eller Konsumentverket och fondavtalet bör inte kunna sägas upp förrän Finansinspektionen eller Konsumentverket meddelat sitt beslut.

Det måste i detta sammanhang understrykas att de negativa konsekvenserna av förslaget inte står i proportion till de kundskyddsvinster som förslaget eventuellt kan innebära. De negativa konsekvenserna kommer inte bara att drabba de ovan nämnda företagen utan även fondsparare både inom och utom premiepensionen

Behörig myndighet

I avsnitt 6.2 i Promemorian anges att ett beslut av Pensionsmyndigheten att avslå en ansökan om att få ingå fondavtal ska kunna överklagas till förvaltningsdomstol. Detta gäller även rättelse och ändring av beslut. När fondavtal ingåtts regleras parternas förhållanden i fondavtalet. Pensionsmyndighetens åtgärder med anledning av avtalet t.ex. köpstopp och säga upp avtalet är inte förvaltningsbeslut. Vid tvist rörande tillämpning av avtalet ska den prövas av den instans som anges i avtalet d.v.s. allmän domstol.

Argumenteringen för att ingåendet av fondavtal är myndighetsutövning medan åtgärder med anledning av avtalet inte är det, är svagt underbyggt. Pensionsmyndighetens möjligheter att införa villkor i avtalet är vidsträckt. Enligt förslagen får Pensionsmyndigheten genom avtalet en tillsynsroll som är lika omfattande som Finansinspektionens tillsynsroll.

Enligt direktivet för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper, UCITS-direktivet, ska inte annan än "de behöriga myndigheterna" i fondförvaltarens hemmedlemsstat göra prövning vid auktorisation och utöva tillsyn. Dessa uppgifter ligger på myndigheten där fondförvaltaren har sitt säte.

I Sverige är Finansinspektionen den myndighet som auktoriserar fondbolag och utövar tillsyn över dessa. Varje EU/EES-stat har en behörig myndighet för dessa frågor. I direktivet finns regler om värdlandstillsyn och vad det får innebära. Världlandsstater får föreskriva informationsregler men i övrigt är det hemlandsmyndigheten som ska utöva tillsynen, se bl.a. artiklarna 94.1 och 108 i UCITS-direktivet.

I Promemorian förs ett resonemang som går ut på att premiepensionssystemet är ett livslångt obligatoriskt pensionssparande i försäkringsform och att det allmänna pensionssystemet i huvudsak är en nationell angelägenhet varför utrymmet för nationell reglering framstår som tämligen stort.

Vad som inte beaktas i Promemorian är att de bestämmelser som Pensionsmyndigheten kan föra in i avtalet kommer att beröra inte bara det kapital som finns inom premiepensionssystemet utan även det som finns utanför. Det kommer även indirekt att få påverkan på fonder som inte alls finns med i premiepensionssystemet och som förvaltas av fondföretag.

Fondavtalet ska innehålla affärsmodeller, strategier, riktlinjer, organisation, nyckelpersoner, innehav m.m. Alla dessa delar kommer att ha inverkan på fondbolagen/fondföretagen och på hela fondkapitalet. Det innebär att kraven inte bara rör premiepensionskapitalet utan alla de områden som Finansinspektionen och behöriga myndigheter i andra länder ansvarar för. Hur ska fondföretagen förhålla sig i frågor där Finansinspektionen eller annan utländsk myndighet har godkänt ägare, styrelseledamöter, verkställande direktören om Pensionsmyndigheten inte gör det? Eller om de behöriga myndigheterna anser att fondens investering i ett visst finansiellt instrument är förenligt med regelverket medan Pensionsmyndigheten inte tycker det? Det är av vikt för fondföretagen att det är Finansinspektionen eller behörig myndighet i annat land, och ingen annan myndighet, som avgör om någon åtgärd står i strid med lag eller annan författning.

De förslag som läggs i Promemorian står i uppenbar strid med UCITS-direktivets bestämmelser. I Promemorian har helt bortsetts från den påverkan förslagen får för fondföretagen och det fondkapital som inte ingår i premiepensionssystemet.

Rättssäkerhetsaspekter

Pensionsmyndigheten ges fria händer att besluta om köpstopp och att begära inlösen av fondandelarna i en fond som enligt myndighetens bedömning inte uppfyller villkoren i fondavtalet. Möjligheten att överklaga ett sådant beslut är enligt utredningsförslaget att få saken prövad av allmän domstol. Pensionsmyndigheten kan dock och har även i praktiken begärt inlösen av fondandelarna innan den rättsliga processen avgjorts. När inlösen begärs ska fondandelarna lösas in. Det innebär att fondbolaget/fondföretaget inte längre har några intäkter från premiepensionsdelen. Fondbolagets möjligheter att ekonomiskt klara en domstolsprocess kommer därmed att minska. Eftersom det är en civilrättslig process riskerar fondbolaget att få betala Pensionsmyndighetens rättegångskostnader om fondbolaget/fondföretaget förlorar målet.

Om fondbolaget/ fondföretaget vinner processen och det visar sig att Pensionsmyndigheten har fattat ett felaktigt beslut finns inga möjligheter att få tillbaka det fondkapital som då redan har investerats i AP 7 eller i annan fond som pensionsspararen valt. Möjligheterna att få framgång med ett yrkande om inhibition av Pensionsmyndighetens beslut innan inlösen av fondandelarna sker har i praktiken visat sig vara begränsade.

Fondavtalet har idag, och kommer även med de förslag som lagts, ha formen av ett standardavtal. Någon möjlighet för ett enskilt fondbolag/ fondföretag att påverka avtalets innehåll finns inte.

Det är således inte fråga om någon avtalsförhandling mellan två jämbördiga parter. Fondbolag/ fondföretag som vill delta på fondtorget måste skriva på avtalet. Genom förslagen anges översiktligt ramarna för avtalets innehåll. Pensionsmyndigheten har och kommer att ha en ensidig rätt att ändra avtalet inom de områden som anges i förslaget.

Särskilt inom området "god sed" ges myndigheten stort utrymme att lägga till avtalsbestämmelser som i förväg inte går att förutse. Detta kan leda till att myndigheten utökar sitt myndighetsuppdrag genom avtal.

En myndighet kan inte i egenskap av avtalspart utsträcka sitt offentligrättsliga mandat eller inskränka verkningarna av den reglering som den är underkastad genom att avtala sig till uppgifter av offentligrättslig karaktär. Tillåts detta skulle de stränga krav på normgivningsdelegation i 8 kap. Regeringsformen annars kunna kringgåas av myndigheterna. Något resonemang kring den frågan förs inte i Promemorian.

Pensionsmyndigheten kan även ensidigt bestämma om något fel begåtts av fondföretaget och även vilken påföljd som ett eventuellt fel ska leda till. Köpstopp och/ eller uppsägning av avtalet och därefter inlösen av fondandelarna är mycket ingripande påföljder. De åtgärder som Pensionsmyndigheten med stöd av förslagen kan komma att vidta kan leda till förfång för fondföretagen och för pensionsspararna och även för de övriga andelsägare som finns i fonden.

Det finns därmed starka skäl som talar för att formen av ett avtal inte utesluter att det är fråga om myndighetsutövning. Avtalet får egentligen samma ställning som myndighets föreskrift. Det är därmed fråga om myndighetsutövning framförallt med beaktande av de utökade befogenheter som Pensionsmyndigheten får enligt förslaget. Frågan bör utredas närmare innan förslagen leder till lagstiftning.

Enligt förslaget kan ett företag överklaga Pensionsmyndighetens beslut att avslå en ansökan om att få ingå fondavtal. De avtal som finns i dag ska sägas upp och alla fondföretag ska senast den 1 oktober teckna nya avtal med myndigheten. De företag som kommer att få avslag på sin ansökan och som i dag förvaltar fonder som finns på fondtorget kan ha skäl att överklaga myndighetens beslut. Det finns i promemorian inga överväganden om hur den situationen ska hanteras. Kan Pensionsmyndigheten trots att beslutet överklagats ändå begära inlösen av fondandelarna? Om så är fallet är det meningslöst att överklaga. De medel som finns i fonderna kommer innan domstolen har fattat sitt beslut att ha överförts till AP7. Någon möjlighet att få tillbaka fondkapitalet om det visar sig att myndighetens beslut att avslå ansökan var felaktigt finns inte. Hur den frågan ska lösas på ett rättssäkert sätt måste utredas.

Villkor i fondavtalet

I Promemorian anges vilka villkor Pensionsmyndigheten får ställa i fondavtalet.

Det sägs bl.a. att myndigheten ska inhämta information om ägarbild och bolagsstruktur om fondförvaltaren tillhör en företagsgrupp, nyckelpersoner samt grundarna i de fall dessa inte ingår i den nämnda kretsen. Förändringar i ägarförhållanden och ledning ska rapporteras till myndigheten. Pensionsmyndigheten ska även kunna infordra information om tillsynsinsatser från tillsynsmyndigheter och rapporter från fondbolagens kontrollfunktioner.

Vidare ska Pensionsmyndigheten kunna kontrollera fondförvaltarens värderingsmetoder av fondernas innehav samt även få information om vilka innehav som fonden har inklusive de innehav som finns i underliggande fonder.

Villkoren är långtgående och omfattar områden som Finansinspektionen redan kontrollerat vid tillståndsgivningen eller som kan kontrolleras i tillsynen. Det är tydligt att Pensionsmyndigheten får en roll som överlappar den roll Finansinspektionen har vid tillståndsprövning och tillsyn. I promemorian noteras endast att detta kan kräva samverkan och kommunikationsinsatser mellan Finansinspektionen och Pensionsmyndigheten. Som påpekats under rubriken "Behörig myndighet" påverkar förslagen inte bara det kapital som finns i premiepensionen utan även fondföretagen och det fondkapital som inte finns i premiepensionssystemet samt även de fonder i övrigt som företaget förvaltar. Det krävs en djupgående analys av vad som är möjligt enligt UCITS-direktivet och vilken påverkan förslagen har på den roll som Finansinspektionen och behöriga myndigheter i annat land har.

Information om fondernas innehav

Av 4 kap. 8 § lagen om värdepappersfonder framgår vad en fonds fondbestämmelser ska innehålla. Bland annat ska grunderna för fonden placeringsinriktning, för placering av fondmedlen och för beräkning av fondens och fondandelarnas värde anges, inklusive de värderingsprinciper som används vid värdering av onoterade tillgångar och OTC-derivat ingå. I 5 kap. samma lag anges i vilka kategorier av finansiella instrument som fondernas medel får placeras i.

Pensionsmyndigheten kan enligt förslag i Promemorian begära information om samtliga innehav och underlag om transaktioner samt för värdering av innehaven. Brister i värderingen kan leda till att fondavtalet sägs upp.

Pensionsmyndighetens mandat är vidsträckt. Det framgår inte av förslagen att Pensionsmyndigheten inte genom fondavtalet eller vid sin tillsyn får införa villkor som inskränker fondernas möjligheter att investera i finansiella instrument i enlighet med sina fondbestämmelser och de regler som finns i lag och Finansinspektionens föreskrifter. Det anges inte heller att Pensionsmyndigheten inte kan sätta upp andra regler för värdering som fondernas innehav än de som framgår av fondbestämmelserna eller av lag eller annan författning. När det gäller värdering anges att Pensionsmyndigheten ska kunna få del av förvaringsinstitutsavtalet och att den mellan förvaringsinstitutet och fondförvaltaren överenskomna värderingen av innehav bör vara tillräcklig för att myndigheten ska kunna göra en bedömning.

Det är naturligtvis inte Pensionsmyndigheten som ska bedöma om de värderingsprinciper som tillämpas för fondernas innehav är tillförlitliga. Det är i stället Finansinspektionen som ska göra den bedömningen.

Pensionsmyndighetens eventuella avvikande uppfattning om värderingsprinciperna skulle även påverka värderingen av de fonder som inte finns med i premiepensionssystemet och som företaget förvaltar. Det går knappast att ha olika värderingsprinciper för olika fonder.

Förslagen är illa underbyggda och som framgått påverkar de villkor som Pensionsmyndigheten får ställa i fondavtalet alla delar av fondbolagens och fondföretagens verksamhet samt förvaltningen av fonderna.

Förslaget om att fondbolag eller fondföretag som investerar i andra fonder ska redovisa de underliggande fondernas innehav är knappast genomförbart. Det kan röra sig om såväl svenska som utländska fonder som inte har någon relation till Pensionsmyndigheten. Dessa företag kommer sannolikt inte lämna ut sina innehav. Innehaven utgör företagshemligheter som endast lämnas ut på begäran av de behöriga myndigheterna. Fondavtalet kan knappast innebära att de fondbolag eller fondföretag som förvaltar underliggande fonder blir skyldiga att lämna informationen till Pensionsmyndigheten. Förslaget i den delen kan inte genomföras. I vart fall krävs mer djupgående överväganden om hur detta ska kunna gå till. Om ett fondbolag eller fondföretag misslyckas med att få information om underliggande fonders innehav är det uppenbart orimligt att konsekvensen är köpstopp och/eller avregistrering från Pensionsmyndighetens fondtorg.

Hållbarhet

I 64 kap. 18 a § förslaget till ändring av socialförsäkringsbalken anges vad fondavtalet ska innehålla. Bl.a. sägs att villkoren för hållbarhetsarbetet ska framgå. I Pomemorian, sid. 55 ff, anges Pensionsmyndighetens möjligheter att uppställa villkoren för hållbarhetsarbetet och även hur Pensionsmyndighetens uppföljning av hållbarhetsarbetet kan gå till.

Regler om krav på information om en fonds hållbarhetsarbete finns i lagen om värdepappersfonder. Enligt 4 kap. 24 § lagen om värdepappersfonder ska ett fondbolag lämna information om fondens förvaltning med avseende på hållbarhet. Hållbarheten ska bl.a. omfatta *frågor som "rör miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption. Informationen ska beskriva*

1. *vilka hållbarhetsaspekter som beaktas i förvaltningen,*
2. *den eller de metoder som används för hållbarhetsarbetet, och*
3. *uppföljningen av hållbarhetsarbetet.*

Informationen ska finnas tillgänglig på fondbolagets hemsida, i informationsbroschyren och i årsberättelsen. Uppföljning av hållbarhetsarbetet ska finnas i årsberättelsen eller i en separat rapport.

Om hållbarhetsaspekter inte beaktas vid förvaltningen av fonden, ska i stället uppgift om detta finnas tillgänglig på fondbolagets webbplats samt i fondens informationsbroschyr och årsberättelse."

Överväganden i fråga om hållbarhetsfrågor finns i prop. 2017/18:5 sid. 44 ff om ändringar i fondlagstiftningen.

Sammanfattningsvis innebär dessa att det inte bör införas en definition av hållbarhet eller några hållbarhetsmått. Inte heller bör informationskravet specificeras och några krav på nyckeltal bör inte ställas upp. I propositionen avfärdas även krav på revisorsgranskning av informationen. Vidare sägs att en offentlig reglering bör utformas så att den är öppen och flexibel och ger så mycket utrymme som möjligt för fortsatt utveckling. Det framhålls även att det saknas skäl att ställa mer långtgående krav när det gäller den hållbarhetsrapportering som ska göras av fondförvaltare. Det konstateras att Finansinspektionens tillsyn omfattar huruvida informationskraven enligt lagen om värdepappersfonder har uppfyllts. Det framhålls även att området avseende hållbarhet är under snabb utveckling och detaljregler på området bör kunna utfärdas av branschorganisationerna.

Fondbolagens Förening har i riktlinjer för fondbolagens marknadsföring och information rekommenderat en standard för hur informationen bör se ut. Rekommendationen innehåller även hur den årliga uppföljningen av hållbarhetsarbetet bör redovisas.

Vid en jämförelse mellan förslagen i Promemorian om villkor för hållbarhet och bestämmelserna i 4 kap. 24 § i lagen om värdepappersfonder samt de överväganden som framkommer i propositionen finns klara skillnader.

De hållbarhetskrav som Pensionsmyndigheten enligt förslaget i promemorian kommer att ställa som villkor för att ingå fondavtal kommer att påverka hela fondens hållbarhetskriterier och metoder för uppföljning, d.v.s. Pensionsmyndigheten kommer att påverka även det fondkapital som finns utanför premiepensionssystemet samt sannolikt även de fonder som fondföretaget förvaltar men som inte finns inom premiepensionen. Som påpekats är Finansinspektionen och inte Pensionsmyndigheten behörig myndighet enligt UCITS-direktivet. Förslagen i Promemorian eftersträvar en detaljreglering medan de överväganden som framgår av ovan angivna proposition anger en annan utväg. Resonemangen går inte ihop.

Beloppsgränser

När det gäller beloppsgränser för att få teckna fondavtal anges att fonden ska ha ett kapital utanför premiepensionssystemet på minst 500 Mkr, att premiepensionskapitalet inte får uppgå till mer än 50 procent av det externa kapitalet, dock att när fondavtal väl tecknats beloppet 500 Mkr ska beräknas på summan av externt kapital och det kapital som finns inom premiepensionssystemet.

För de fonder som redan i dag finns på fondtorget och som inte uppfyller kraven framstår dessa gränser som obefogade. Kraven motiveras av att fonderna ska ha en historik och att de genom att ha förvaltat ett externt kapital visat sig kunna attrahera kapital utanför premiepensionssystemet.

De fonder som finns på fondtorget idag har en historik, inklusive avkastningshistorik, och de flesta har bedrivit verksamhet under flera år. De har attraherat kapital utanför premiepensionssystemet dock, i många fall, inte 500 Mkr i de fonder som finns inom premiepensionen.

Det finns andra fondbolag som förvaltar en stor del inom premiepensionssystemet medan kapitalet utanför systemet utgör en mindre del men där det totala kapitalet överstiger 500 Mkr. I promemorian sägs också att när fondavtal träffats ska tillämpningen av beloppsgränsen 500 Mkr bedömas utifrån det sammanlagda fondkapitalet inklusive premiepensionsdelen. De beloppsregler som ställts upp framstår som motsägelsefulla.

Den föreslagna 50 procentsregeln kan i vissa situationer bli märklig utifrån att motivet till regeln är att den ska säkerställa att fondförvaltaren är konkurrenskraftig även på den privata marknaden. Det finns vissa fonder som har många miljarder under förvaltning. Detta gäller exempelvis fonder som startats för att attrahera pensionskapital från Avtalspensions SAF LO, KAP-KL och premiepensionen. Om premiepensionsdelen i en sådan fond skulle överstiga 50 procent framstår motivet till det kravet som irrelevant. Att införa köpstopp för en sådan fond framstår som helt obefogat.

I flera fall kan det även vara så att fondbolaget/ fondföretaget förvaltar fonder som inte finns i premiepensionen till ett värde som överstiger 500 Mkr medan de fonder de har på fondtorget inte uppfyller kravet. Varför dessa företag skulle uteslutas från deltagande på fondtorget är svårt att förstå.

I Promemorian har ingen närmare utredning gjorts om hur de fondbolag som inte uppfyller de beloppsgränser som föreslås har sitt kapital fördelat mellan premiepensionskapital och annat kapital. Utan en sådan utredning och motiv till varför vissa företag och deras fonder inte skulle få finnas på fondtorget eller att införa köpstopp bör förslaget till beloppsgränser inte genomföras.

Som angetts på andra ställen i detta yttrande finns det inga skäl att utestänga de fonder som finns på fondtorget i dag. Dessa fondföretag har uppfyllt de regler för anslutning som gällt. Staten måste ta ansvar för konsekvenserna av de beslut som tidigare fattats. I grunden innebär förslagen för de fonder som inte uppfyller de nya kraven konfiskering av enskilda företags affärsverksamhet och indragning till staten, genom AP7, av dessa företags intäkter.

Fondval

Av 64 kap. 23 - 25 §§ socialförsäkringsbalken (SFB) framgår att det är pensionsspararen som ska bestämma i vilken eller vilka fonder som pensionsmedlen ska placeras och Pensionsmyndigheten ska på pensionsspararens begäran placera om medlen till den fond pensionsspararen anger. Enligt förslaget ska, om fondavtalet sägs upp och inlösen sker, medlen placeras i AP7. Detta står inte i överensstämmelse med vad som föreskrivs i nämnda bestämmelser.

Det är känt att när pensionsspararen en gång gjort sitt val så görs mycket sällan fondbyte på pensionsspararens eget initiativ. AP7 tillförs genom förslaget kapital som går utöver att AP7 är det passiva alternativet. Enskilda företags affärsverksamhet konfiskeras därmed av staten. Det bör i sammanhanget beaktas att de pensionssparare som berörs är sådana som gjort ett aktivt val d.v.s. de har aktivt valt bort AP7. Det bör därför införas en ordning som innebär att pensionsspararen tillfrågas om i vilken fond medlen ska placeras.

Marknadsföring

Enligt förslaget ska villkor för marknadsföring framgå av fondavtalet och det införs även regler i SFB om hur marknadsföring av premiepensionen får gå till. I Promemorian sägs bl.a. att Pensionsmyndigheten bör i avtalet ställa upp villkor som överensstämmer med de riktlinjer som överenskommits mellan Fondbolagens Förening och Konsumentverket. Vidare anges att fondavtalet kan sägas upp om fondbolaget/ fondföretaget eller dess samarbetspartners inte lever upp till dessa krav.

Att företagen följer Fondbolagens Förenings riktlinjer får anses utgöra branschpraxis. Det bör dock göras klart att Pensionsmyndigheten inte får införa strängare eller ytterligare regler i fondavtalet. Det bör också anges att det är Konsumentverket som ska avgöra om något företag brutit mot dessa marknadsföringsregler. Det Pensionsmyndigheten kan göra är att anmäla förhållandet till Konsumentverket. Detta bör framgå i förarbetena eller i lag.

Beträffande återförsäljares marknadsföring sägs i avsnitt 3.2 i Föreningens riktlinjer att det i avtalet med återförsäljaren ska anges att denne åtar sig att följa Föreningens riktlinjer och att eventuell rådgivning följer de lagar och andra författningar som ska tillämpas i den situationen. Om samarbetspartner bryter mot dessa riktlinjer ska enligt förslaget i promemorian fondavtalet kunna sägas upp. Det bör göras tydligt att uppsägning av fondavtalet endast kan sägas upp om samarbetspartnern inte inom viss tid vidtagit de rättelseåtgärder som Konsumentverket beslutat.

Konsumentverket är den myndighet som ska övervaka brister i företags marknadsföring. Det är därför av vikt att det är den myndigheten som avgör den typen av frågor. Det är olyckligt om Pensionsmyndigheten tillåts att pröva sådana frågor, särskilt med beaktande av de ingripande åtgärder i form av köpstopp eller uppsägning av fondavtalet med efterföljande inlösen av fondandelar som en sådan prövning kan få.

Marknadspåverkan

Enligt de uppgifter som anges i Promemorian finns det 314 fonder med ett förvaltad kapital på 321 miljarder kr som inte uppfyller de föreslagna kraven. Det diskuteras inte i Promemorian hur en utförsäljning av ett så stort kapital under en kort tid kommer att påverka marknadsvärdena på de tillgångar som fonderna har. En snabb utförsäljning av tillgångar i den storleksordningen kommer att ha en negativ effekt på fondförmögenheten och därmed blir det negativt för pensionsspararna.

Så snart stora inlösentransaktioner sker på grund av att en större andelsägare, som Pensionsmyndigheten kommer att vara i många fonder, begär inlösen kommer kvarvarande andelsägare som finns i fonden utanför premiepensionssystemet att drabbas negativt. Det bör därför övervägas om en begäran om inlösen från Pensionsmyndighetens sida av hela myndighetens kapital bör följa andra regler än vad som gäller för "vanliga andelsägars" inlösentransaktioner. Samtliga andelsägars intressen bör tas tillvara vid ett eventuellt inlösen, inte bara Pensionsmyndighetens intressen. I promemorian diskuteras inte dessa konsekvenser. Kundskyddsintresset synes i detta sammanhang ha kommit i skymundan.

Ikraftträdande

Enligt förslaget ska Pensionsmyndigheten säga upp samtliga avtal per den 1 juli 2018 med ikraftträdande den 1 oktober 2018. Det betyder att fonder som idag inte uppfyller de krav som ställs i förslaget endast har några månader på sig att anpassa sig de förslag som föreligger. Den tiden är alltför knapp.

Som påpekats under rubriken "Sammanfattning" kommer, om förslaget fullföljs, ett stort antal fondbolag och ett antal värdepappersbolag att få lägga ner eller minska sina verksamheter. Det finns inte skäl till denna brådska. De företag det blir fråga om har tillstånd från Finansinspektionen och utför sin verksamhet enligt lag och annan författning samt på ett seriöst sätt. Att "bestraffa" dessa företag framstår som orimligt särskilt mot bakgrund av att det inte läggs några förslag om hur dessa företag ska kompenseras för sin förlust av sin affärsverksamhet.

Den enda rimliga lösningen är att de fonder som finns på fondtorget i dag får fortsätta för att, under en längre övergångsperiod, kunna anpassa sin verksamhet till de nya regler som anses skäligen. Detta kan ske på olika sätt. Gemensamt för de olika lösningarna är att de tar lång tid att genomföra. I förarbetena till socialförsäkringsbalken finns ett resonemang kring hur avveckling av en fond ur premiepensionssystemet kan gå till.

En lösning är att fusionera fonder med andra eller att överlåta fonder till någon annan som uppfyller kommande krav. Fusion och överlåtelse av fonder regleras i 8 och 9 kap. i lagen om värdepappersfonder. Förfarandet kräver tillstånd av Finansinspektionen och är tidskrävande. Motsvarande regler finns i andra länder inom EES-området. Tiden för anpassning till nya regler för de fonder som redan finns på fondtorget bör därför vara flera år. Med anledning härav bör generösa övergångsregler införas.

Med vänlig hälsning

Jan Petersson

VD, Tellus Fonder AB

Till detta yttrande fogas en berättelse från en av de premiepensionssparare som valt en av Tellus fonder. Min fråga är varför ska staten genom Pensionsmyndigheten tvinga denna person att sälja sitt innehav.

Hej!

Jag är en utbränd 45-årig ensamstående mamma till tre barn som haft urkass inkomst i många många år. Har så smått börjat oroa mig mer och mer för min framtida pension. Insåg att jag kunde påverka den dock, genom mitt konto hos PPM. Låter mig ej frestas av pensionsrådgivare etc, utan har slängt mig ut i pensionsdjungeln helt själv. Där tar jag mig fram med magkänsla och statistik. Jag byter fonder 1-2 ggr i veckan sedan 4 månader tillbaka. Den fond som jag, dock, vägrar byta ut är min favorit; Tellus Fonder Investmentbolag med PPM-nummer 269704. Mycket tack vare den som min främsta "hjälpreda", så har jag ökat mitt värde från 7% till hela 20%! På några futtiga månader. Vet att det kan vända såklart, då det er fond gjort för mig är fantastiskt! TACK, från botten av mitt hjärta, för att ni förvaltar så bra- med så låg avgift dessutom- och får mig att se ljusare på framtiden!